

Beste vogelaars,

Deze maal geen voorwoord van Arjan Boele. Arjan heeft jammer genoeg recent zijn SOVON-ambassadeurschap in Zuid-Holland (en Utrecht) moeten afstoten i.v.m. zijn gezondheid. Jammer! Want met Arjan had SOVON een voor velen van jullie herkenbaar aanspreekpunt in de provincie. Gelukkig blijft Arjan wel de PTT en BSP-meetnetten coördineren, dus hij is zeker niet helemaal uit beeld.

Voor Zuid-Holland hebben we zo snel nog geen nieuwe ambassadeur kunnen vinden, maar dat gaat goedkomen. Dat beloof ik u. Tegenwoordig staan op de vernieuwde(!) SOVON-website ook alle ambassadeurs vermeld. Zo'n melding 'vacant' bij Zuid-Holland staat natuurlijk belabberd, dus: hou de website in de gaten!

SOVON heeft 2006 uitgeroepen dat Jaar van de Veldleeuwerik. Ooit een talrijke soort, nu staat hij op de Rode Lijst. Hoogste tijd om meer aandacht aan deze soort te besteden. Waar ze (nog) zitten weten we heel aardig. Daarom willen we vooral informatie verzamelen over het terreingebruik en mogelijk geeft dit aanwijzingen voor de oorzaken achter de achteruitgang. Aan het eind van deze nieuwsbrief kun je alles lezen over de opzet van het Jaar van de Veldleeuwerik.

Het jaar 2006 kan ook uitgeroepen worden tot jaar van de digitale invoer. Na het voorjaar is het mogelijk voor alle SOVON-projecten de waarnemingen online in te voeren op onze website. Gemakkelijk voor de teller en gemakkelijk voor SOVON. Het invoeren van tellingen heeft voor ons als voordeel dat we sneller digitaal beschikken over de resultaten en dat een deel van de controle gelijk bij de invoer al kan plaats vinden. Probeer het zelf maar eens.

Groot voordeel voor de teller is dat je je eigen gegevens – ook van eerdere jaren – kunt exporteren naar een spreadsheet. Kun je zelf mooie overzichtjes maken of bewerkingen doen. Dat levert dan vast nog wel eens kopij op voor deze nieuwsbrief.

Veel leesplezier!

Carolyn Vermanen
Hoofd Communicatie

Om technische redenen is het helaas niet mogelijk deze Provinciale Nieuwsbrief digitaal te laten verschijnen. Iedereen krijgt hem dus op papier.

Inhoud:

- *nieuwe districtscoördinator*
- *kolonievogels en zeldzame soorten in Zuid-Holland noord*
- *wintervogels in Zuid-Holland in seizoen 2004/05*
- *BMP-wensen op een rij*
- *broedvogels online*
- *jaar van de Veldleeuwerik 2006, tel mee!*
- *1001-soortendag*

De nieuwe districtskoördinator Zuid-Holland-Zuid: even voorstellen

Op een mooie, zomerse avond tijdens het najaar 2005 staan we met enkele tellers op de recentelijk verhoogde bult van De Gorzen, gemeente Ridderkerk, om hier de naar het zuiden trekkende Purperreigers waar te nemen. Nadat enkele groepen zijn op gestegen vanuit de rietvelden nabij de molens van Kinderdijk en recht over de post zijn overgevlogen op weg naar het warme zuiden, lijkt het er op dat 'de rust' voor komende avond weer is teruggekeerd. De vogelaarsgedachten beginnen af te dwalen en op een zeker moment, nadat al de nieuwtjes besproken zijn – van waarnemingen tot geruchten – komt Ton Elzerman met de mededeling (min of meer persoonlijk), dat dit het laatste jaar is dat hij (samen met Aad den Boer) zich bezig zal houden voor SOVON. Met andere woorden: "Wie heeft er zin in overname van het DC-schap voor het district Zuid-Holland Zuid?"

Enkele maanden gaan voorbij, waarin vogelen, werk en school deel uit maken van mijn 'vrijtijdsbesteding'. Gedurende deze periode komt een enkele maal de vraag weer naar boven welke Ton stelde. In SOVON-nieuws zie al meerder keren "Gevraagd districtcoördinator (DC) voor regio Zuid-Holland Zuid", staan waarna het weer begint te prikkelen. Ik mail Ton met de vraag hoe en wat omtrent het DC-schap, kom in contact met Joost van Bruggen, en het balletje gaat rollen! Gevolg is een nieuwe DC voor district 19!

Wie is nu die nieuwe districtcoördinator? Zijn naam: Leon Boon, 23 jaren oud (of jong...) en wonend te Ridderkerk. Vanaf het begin van het voorgezet onderwijs vogel ik. In het begin, vanaf mijn twaalfde, iedere zaterdag (met een leraar) naar "De (Kleine) Zaag", te Krimpen aan de Lek. Hier heb ik

veel geleerd: van herkennen tot tellen en van geluiden tot veel achtergrondinformatie! Sindsdien zijn vogels en de verdere natuur onlosmakelijk aan mij verbonden. Naast het rustige vogelen wil ik af en toe ook graag nieuwe soorten zien, met andere woorden: als de pieper gaat en de soort nieuw is, ben ik (indien mogelijk...) vertrokken!

Naast dit alles ben ik student en bestuursmedewerker voor de Dutch Birding Association (DBA). Ik volg de opleiding Bos- en Natuurbeheer aan de Hogeschool te Delft en voor Dutchbirding hou ik mij, tezamen met diverse anderen, bezig met het waarnemingsysteem.

Het vrijkomen van het DC-schap voor district 19 is voor mij een juist moment geweest. Op deze wijze wil ik een (klein) steentje bijdragen aan het werk van SOVON Vogelonderzoek Nederland, omdat ik denk dat dit een nuttige bijdrage van mijn zijde is en ik hier zeker één en ander van zal gaan leren! Het systematisch tellen van een gebied op broedvogels is mij deels vreemd. Tellen van broedvogels is voor mij niet onbekend, te denken valt hierbij aan het aantal broedparen van Purperreigers te Kinderdijk, de Huiszwaluwen op IJsselmonde-Oost en het afgelopen jaar de Tapuit op de Maasvlakte. Een lang voorjaar (vrijwel iedere zaterdag) met Willem van Rijswijk op de vlakte leverde welgeteld 1 paartje op! Voorafgaand aan het jaar van de Tapuit was natuurlijk al wat bekend van de verdwijning van deze mooie tapuitensoort, maar dat het zo dramatisch gesteld zou zijn had niemand verwacht! De eens zo goede gebieden als de eilanden (TVTAS) en duinen herbergen nu in vergelijking tot de goede jaren niet of nauwelijks nog broedpaartjes. De oorzaken zijn divers en moeilijk aan te pakken.

Colofon

De Provinciale Nieuwsbrief informeert tellers over nieuws uit de provincie. Het is een nieuwsbrief voor en door tellers en coördinatoren van de verschillende SOVON-projecten.

De provinciale nieuwsbrief verschijnt tweemaal per jaar in voor- en najaar. Artikelen moeten voor februari en voor half september digitaal worden aangeleverd. Foto's, grafieken en kaartjes apart aanleveren.

redactie-adres:
SOVON Vogelonderzoek Nederland
t.a.v. Peter Eekelder
Rijksstraatweg 178
6573 DG Beek-Ubbergen
email: peter.eekelder@sovon.nl
tel: 024-68 48 136

Nog zo'n soort waarvan we weten dat het slecht gaat is de **Veldleeuwerik**. Dit is dan ook de reden voor Vogelbescherming en SOVON Vogelonderzoek Nederland om de **Veldleeuwerik** uit te roepen tot soort van het jaar 2006! Vroeger een gewone soort (weten we eigenlijk wel hoeveel we er hoorden zingen? Mogelijk niet, je hoorde hem immers overal), nu erg schaars wordend. Zijn zang wordt steeds meer onderbroken door o.a. waterpeilverlaging, hoge maaifrequentie en intensieve bemesting. Later in het jaar zal concreter aangegeven worden hoe gegevens, op landelijk niveau, verzameld gaan worden.

Één van de eerste zaken die ik op wil pakken is het inzichtelijk krijgen van de tellers met bijbehorend telgebied, beheerders van gebieden, de gebieden die eigenlijk geteld zouden moeten worden (kerngebieden) en contacten leggen met VWG's. Gedurende dit jaar hoop ik bij elke vogelwerkgroep ten minste één vergadering bij te wonen en hoop op deze wijze persoonlijk contact met tellers cq vogelaars te bewerkstelligen.

Het Landelijk Soortonderzoek Broedvogels (afgekort LSB), welke onderverdeeld is in kolonievogels en zeldzame broedvogels voor district 19, zal vanaf heden hopelijk met behulp van al de tellers een extra, en nog beter, een nieuwe stimulans krijgen!

Leon Boon

Foto's Veldleeuwerik & Purperreiger Harvey van Diek

Kolonievogels en Zeldzame broedvogels in Zuid-Holland noord

In het 1^e nummer van de Zuid-Hollandse nieuwsbrief maakten we een inhaalslag m.b.t. de terugkoppeling van de kolonievogels. In het 2^e nummer zijn we uitgebreid in gegaan op de overige LSB-doelsoorten. U kunt deze artikelen terug lezen op de SOVON-website (www.sovon.nl). In deze nieuwsbrief kijken we voor zowel de kolonievogels als de LSB-doelsoorten terug op het jaar 2005.

De gegevens kwamen langzaam en wat moeizaam binnen in het verslagjaar en als we dit schrijven is, ondanks telefonische en schriftelijke verzoeken, nog steeds een deel van de gegevens incompleet. We willen dan ook een ieder vriendelijk verzoeken nog niet ingeleverde gegevens van 2005 zo spoedig mogelijk in te zenden.

De gegevens die al wel bekend zijn, zijn echter zeker de moeite waard en nodigen uit deze nieuwsbrief aandachtig te lezen..

Kolonievogels

Van de kolonievogels zien we de meeste aalscholverkolonies nog steeds toenemen. De grootste kolonie ligt in Ackerdijk met 492 paren (NM-Delfland), ook Meijndel 402 paar. En Nieuwkoop 379 paar zijn uitgegroeid tot forse kolonies. Van de blauwe reiger ontbreken nog gegevens van een aantal kolonies. Het compleet voor Zuid-Holland in de vingers krijgen van alle kolonies blijft moeizaam. Zijn er enerzijds door de oproepen in vorige nieuwsbrieven enkele niet (meer) getelde kolonies weer van een vaste teller voorzien, blijven weer andere kolonies onaangekondigd ongeteld. Zuid-Holland blijft een zeer belangrijke provincie voor deze soort. met waarschijnlijk meer dan 80 kolonies. De binnengekomen aantallen laten wisselende ontwikkelingen zien. De ene kolonie neemt af, terwijl een andere sterk toeneemt. Een reden te meer om de soort goed te blijven volgen!
Purperreigers zijn redelijk overzichtelijk daar zij vrijwel allen in goed getelde reservaatgebieden zijn gevestigd. De 3 grootste kolonies van onze provincie namen allen in aantal toe. Zouweboezem 157 paar, Nieuwkoop 131 paar en Kinderdijk 73 paar.

De meeuwen blijven een probleem. Het dak broeden wordt alleen in de Bollenstreek goed gevolgd (Spierenburg). In het duingebied zijn de meeuwen gedecimeerd t.o.v. de tachtiger jaren. De hier nog broedende stormmeeuwen zitten goed in de BMP-proefvlakken van Meijndel en Solleveld. Kokmeeuwen worden vrijwel nergens jaarlijks geteld, terwijl er belangrijke kolonies in Reeuwijk, Nieuwkoop en in de Geerpolder zijn gevestigd. Dit wordt nog steeds als een knelpunt voor het LSB in de regio ervaren, temeer daar het de kokmeeuw als broedvogel niet voor de wind lijkt te gaan. Zwartkopmeeuwen werden alleen vanuit Nieuwkoop gemeld (9 paar). Vanuit het Reeuwijkse blijft het bij geruchten van alarmerende vogels in het broedseizoen. Ook de visdief

is een soort die lastig te volgen is in district Zuid-Holland noord. Naar schatting telt Zuid-Holland noord jaarlijks 50 tot 60 verschillende broedplaatsen. Naast enkele grote kolonies, zijn dit overwegend kleine tot zeer kleine kolonies, in graslandgebieden en op maïspcelen wordt soms zelfs solitair gebroed.

Ook is de visdief in toenemend aantal een dakbroeder. Van de kolonies is 30 tot 50% van tijdelijke aard a.g.v. werkzaamheden of inundaties. De grote kolonies op het Rivium tussen Capelle en Rotterdam en bij Hitland (Nieuwerkerk) hadden respectievelijk 160 en 50 paar. Van laatste locatie werd het verlies van vrijwel alle kuikens in enkele dagen tijd door onbekende oorzaak gemeld (bron: VRS-Nebularia). Vanuit het Nieuwkoopse wordt een sterke afname van de visdief gemeld (2003 – 119 pr; 2004- 60 pr; 2005 - 39 pr; bron IVN-Nieuwkoop). Ook voor deze soort is het gebied rond Reeuwijk en langs de noordgrens van de provincie een blinde vlek.

De resultaten van de zwarte stern zijn nog niet geheel bekend. Gegevens van de provinciale weidevogelbescherming moeten nog worden ontvangen. In Nieuwkoop (42 pr), het Zouweboezem gebied (32 pr), de boezems bij Kinderdijk (24 pr) en de Krimpenerwaard (91 pr) bleef de stand ongeveer stabiel t.o.v. de voorgaande jaren.

Oeverzwaluwen hadden overwegend een goed jaar al lijkt de kolonie in de Middelwaard bij Vianen fors te leiden hebben gehad van werkzaamheden. Het “Betuwelijneffect” waarbij jaarlijks werd gebroed op wisselende plaatsen a.g.v. de aanwezigheid van bouwterreinen lijkt afgelopen nu deze spoorlijn zijn voltooiing nadert. Ten westen van Ouderkerk vestigde zich een kleine kolonie op een industrieterrin in aanleg, hetzelfde werd geconstateerd bij werkzaamheden langs de A4 bij Hoogmade. Hieruit blijkt wederom dat constante alertheid op nieuwe vestigingen voor deze soort essentieel is. Door effectief ingrijpen van de VWG-en ter plaatse konden de oeverzwaluwen op beide plaatsen succesvol broeden. Komend jaar zullen de locaties echter niet meer geschikt zijn (H.Blom, NVWG-Krimpenerwaard & C. Kes, VWG Koudekerk-Hazerswoude).

Van de huiszwaluw werden weer in veel kolonies geteld in 2005. De kolonie in Bergambacht liet wederom een toename zien (150 paar; A. Broere) en behoort al jaren tot een der grootste in onze omgeving. In Gouda doet de gemeente werkelijk alles om het de soort naar de zin te maken, kunstnesten, kleioevers, etc. echter de huiszwaluwen waarderen dit (nog) niet. Derhalve wederom een afname van de huiszwaluw in deze stad, slechts 9 paar in 2005 (bron: A.Kleinwee).

Als laatste kolonievogel de roek. De soort blijft “flipperkastgedrag” vertonen. De ene kolonie neemt, toe de ander verdwijnt, dan weer hier een nieuwe vestiging, één, twee, drie jaar en weer weg. Het is echter onmiskenbaar dat de soort in totaal gezien een gestage toename laat zien in Zuid-Holland noord. 29 Kolonies met circa 650 paar voor Zuid-Holland noord is de huidige stand van zaken.

LSB-doelsoorten

Geoorde futen werden in Zuid-Holland noord alleen in de duingebieden bij Meijndel en Berkheide opgemerkt. De roerdomp had na twee jaar afwezigheid weer een territorium in het Nieuwkoopseplassegebied. Andere gebieden met roerdompen waren het Zouweboezemgebied, de Ackerdijkse plassen de omgeving van Aalkeet buitenpolder en Maaslandse vlietlanden en de boezems bij Kinderdijk. Het enige woudaapje werd gemeld vanuit het Rottemeregebied.

In de Nieuwkoopse plassen werd een geslaagd broedgeval van de kwak vastgesteld (NM-Nieuwkoop). De al jaren aanwezige kwak in het park bij de Euromast in Rotterdam kon dit jaar niet als territoriaal paar worden vastgesteld (D. Hoek). Rond Avifauna in Alphen aan de Rijn waren wederom enkele vrij vliegende kwakken aanwezig. In 2005 ging het daar om 5 territoria. De hier eveneens jaarlijks aanwezige vrij broedende heilige ibissen kwamen dit jaar niet tot broeden (S.Strik).

Van verschillende locaties werden broedgevallen van ooievaars gemeld. Hoewel het een opvallende verschijning betreft blijft het lastig om een totaal beeld voor Zuid-Holland te verkrijgen. We zullen moeten wachten tot ook de gegevens van de ooievaar werkgroep bekend zijn of volgend jaar allemaal ook consequent de losse waarnemingen van ooievaarsnesten aan ons doorgeven.

Ganzen zijn in toenemende mate broedvogel in Zuid-Holland. De Canadese gans is al lang niet meer integraal te tellen, hiervan broeden inmiddels vele honderden paren in ons district. Kolganzen nemen vooral in het zuidelijke deel van de provincie toe als broedvogel, terwijl brandganzen verspreid over de provincie in lage dichtheden voorkomen. Indische ganzen zijn op dit moment de schaarste uit deze soortgroep. Één paar in Vredenoord bij Den Haag (P.Wassing), 2 paren in Nieuwkoop (IVN-VWG-Nieuwkoop) en 4 paar in de Krimpenerwaard (H.Blom) werden gemeld. De casarca werd succesvol broedende vastgesteld bij Bergambacht terwijl in Meijndel een paar in het broedseizoen aanwezig was (VWG-Meijndel). Smienten worden jaarlijks in klein aantal gemeld. Zoals gebruikelijk kwamen de meeste waarnemingen vanuit Ackerdijk, Reeuwijk eo en de Krimpenerwaard. Van deze lastig te interpreteren soort moeten de verplichte nadere beschrijvingen nog worden beoordeeld voordat de opgegeven territoria ook daadwerkelijk aan de bestanden kunnen worden toegevoegd.

Geoorde Futen: Harvey van Diek

Canadese Gans: Peter Eekelder

Uit Meijndel werden 2 territoria van de krooneend gemeld (VWG-Meijndel). Het grootste aantal voor district 9 werd traditioneel uit het Rottemereengebied e.o. gemeld, 7pr (VWG-Rotta). Vanuit Reeuwijk worden na verhuizen van de vaste teller geen gegevens meer ontvangen. Een eenmalige telling begin mei door de DC's leverde rond de surfplas en in de polders Oukoop en Sluipwijk 5 territoriale paren op, waarbij 2 paren met kuikens werden gezien. Vanuit dit perspectief zouden er bij een integrale telling in de totale Reeuwijkse plassen wel eens verrassende aantallen tevoorschijn kunnen komen.

De bruine kiekendief blijft een wijd verspreide soort in Zuid-Holland noord uit alle hoeken komen meldingen van territoria. De geringe oppervlakte geschikt broedbiotoop die hierbij soms wordt benut verbaast steeds weer. Porceleinhoen is tot dusver slechts alleen uit het Zouweboezem gebied gemeld (Zuid-Hollands Landschap). Van enkele andere gebieden waar de soort vrijwel jaarlijks wordt aangetroffen moeten nog BMP-resultaten worden ontvangen. Van de kwartelkoning zijn geen zekere territoria vastgesteld. Tijdens de 1^e simultaantelling van kwartelkoningen in ons land dit seizoen werden wel twee roepende exemplaren uit de Zuidplaspolder gemeld (nieuwsbrief J. Schoppers).

Kluten zijn zeldzame broedvogels in ons district. De enige kluten van 2005 kwamen uit de omgeving van het Rottemereengebied, 6 territoria (VWG-Rotta). Kleine plevieren zijn echte pioniers. In 2005 werden er circa 15 gemeld, allen van braakliggende terreinen als baggerdepots, bouwterreinen en buitendijkse natuurontwikkelingsgebieden. Kemphanen werden gemeld van De Wilck en uit Ackerdijk. De halsbandparkiet wordt regelmatig gemeld uit de westkant

van de provincie. In vrijwel alle iets grotere steden is de soort inmiddels vaste broedvogel.

Kerkuilen worden steeds talrijker, al blijft er nog steeds een geheimzinnige waas rond de soort hangen. In de Vijfheerenlanden werd een zeker broedgeval vastgesteld, evenzo in de omgeving van Nieuwkoop. Aan de noordrand van Rotterdam zouden meerdere paren broeden en ook in de Zuidplaspolder wordt gesproken over meerdere broedparen. Van de Alblasserwaard gaan geruchten over minimaal 6 territoria. Kortom Zuid-Holland is al lang geen witte vlek meer op de kerkuilenkaart, maar hoe het nu exact zit weten we ook niet.

Van de velduil werd in 2005 niets vernomen nadat de afgelopen jaren steeds wat geruchten de ronde deden van de omgeving Zoetermeer / Bentwoud.

Voor de steenuilen zijn inmiddels een viertal telgebieden in de regio aanwezig die jaarlijks speciaal op deze soort worden onderzocht. Van de gemeente Schipluiden zijn de gegevens nog niet ontvangen, In het Rottemeren gebied werden 16 paar vastgesteld (VWG Rotta) en in de Krimpenerwaard 25 paar (NVWG-Krimpenerwaard) en rond Bergschenhoek 2 paar (A.Ballegooien). Extra steenuil telgebieden zijn nog steeds zeer gewenst in het zuidelijke deel van de provincie (Alblasserwaard en Vijfheerenlanden).

Nadat vorig jaar onverwacht een tweetal nachtzwaluw territoria uit het duingebied werden gemeld bleef het in 2005 weer stil rond deze soort. Ronduit spectaculair was het broeden van een drietal bijeneters in ons district. Dat de ijsvogel bijna een 'gewone' verschijning in Zuid-Holland noord zou worden hadden we nooit kunnen denken. De

Kwartelkoning: Peter Eekelder

aantallen lagen met circa 50 paar gelijk tot nog weer iets hoger als in 2004.

Met de ‘zeldzame zangers’ komen we aan bij een trieste afdeling in ons district.

Zoals vorig jaar al gemeld is de kuifleeuwerik definitief in de geschiedenisboeken van district 9 verdwenen. Een verdrietige ontwikkeling.

De tapuit staat er al niet veel beter voor. Het jaar van de tapuit leverde in ons district tot op heden geen enkel zeker territorium op!

De Engelse gele kwikstaart moet nog op verschillende plaatsen aan de noordwest kant van het district tot broeden komen. Hierover ontbreken echter de gewenste gegevens. Buiten het bekende verspreidingsgebied werd een paartje opgemerkt in een recent aangelegde natuurstrook langs Rijksweg 11 ten oosten van Alphen aan de Rijn (Zuid-Hollands Landschap). Ook van de grote karekiet werd uit het ‘bolwerk’ van Zuid-Holland, de Reeuwijkse plassen, wederom een afname gemeld. Nog slechts 6 territoria resten hier (P. Schets). Via via werden twee mogelijke territoria gemeld, één bij het Spookverlaat en één bij de Avelingen. Beide meldingen werden echter ondanks navraag niet verder bevestigd. Baardmannen zijn in ons district beperkt tot de zuiveringsmoerasjes bij Aalkeetbuiten, de boezems van Kinderdijk en het Zouweboezemgebied. Nog twee

kraaiachtigen resteren om de lange lijst van zeldzame soorten uit het Zuid-Hollandse te completeren. De al jaren bekende huiskraai van Hoek van Holland werd dit jaar met 2 territoria gemeld. Van uitbreiding naar Solleveld, Vlaardingen en de binnenstad van Rotterdam die eerder in het geruchten circuit werden gemeld werd in 2005 niets meer vernomen. Spectaculair tenslotte was de aanwezigheid in de afgelopen winter en het vroege voorjaar van 2005 van een paartje raven in Den Haag. Van een daadwerkelijk territorium of broeden is niets gebleken, maar op zich een bijzondere waarneming die smaakt naar meer.

Inmiddels staat het broedseizoen van 2006 weer voor de deur. Wij hopen dat u wederom uw gebieden zult tellen en alle relevante losse waarnemingen met het zelfde enthousiasme aan ons zult melden. Hopelijk tot ziens op papier of ergens in één van de prachtige gebieden die onze provincie nog steeds rijk is.

Diny Buisman en Rudi Terlouw.

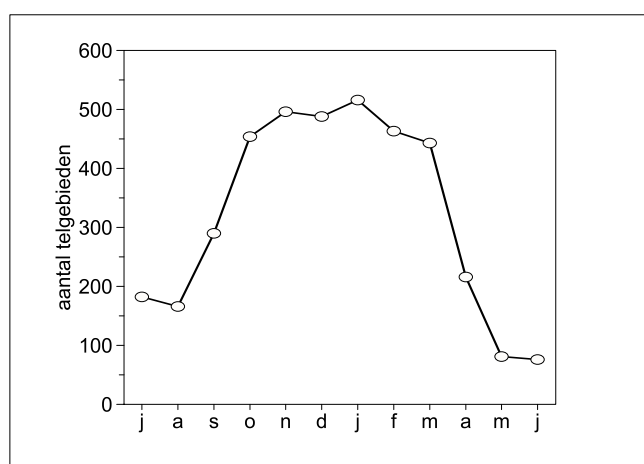
Wintervogels in Zuid-Holland in het seizoen 2004/05

Monitoring Wintervogels

In Zuid-Holland wordt al een kwart eeuw het project 'Monitoring Wintervogels in Zuid-Holland' georganiseerd. Hierbij gaan honderden tellers in het winterhalfjaar maandelijks op pad om één of enkele gebieden te tellen. Sinds het seizoen 2002/03 wordt het project gecoördineerd door SOVON in opdracht van de Provincie Zuid-Holland die tot op dat moment de coördinatie zelf uitvoerde. Er wordt van oudsher geteld van oktober tot en met maart. Tellers die actief zijn in een monitoringgebied of een ganzen- en zwanen-pleisterplaats vragen we hun telgebied ook in september en eventueel april te bezoeken zoals ook elders in het land gebeurt. Hierbij wordt de april-telling alleen uitgevoerd in monitoringgebieden en gebieden waar Rot- of Brandganzen te verwachten zijn. Een aantal waterrijke gebieden in de provincie wordt jaarrond geteld (o.a. de Merwede, Oude en Nieuwe Maas, Lek, Volkerak en Haringvliet).

Resultaten seizoen 2004/05

In 553 verschillende telgebieden zijn in totaal 4057 tellingen uitgevoerd (waarvan 4% dubbeltellingen, bijvoorbeeld in gebieden die zowel vanuit een boot als vanaf het land geteld worden). In de helft van de gebieden werden alle vogelsoorten geteld. In de overige gebieden werden meestal alle soorten watervogel geteld, soms alleen de ganzen en zwanen. Elders in het land beperken tellingen zich over het algemeen tot de watervogels aangevuld met een klein aantal extra soorten (monitoringgebieden) of worden alleen ganzen en zwanen genoteerd (ganzen- en zwanenpleisterplaatsen). In het winterhalfjaar (oktober tot en met maart) werden maandelijks zo'n 450-500 telgebieden onderzocht (max. 516 in januari, figuur 1), in mei en juni waren het er 'slechts' 100.

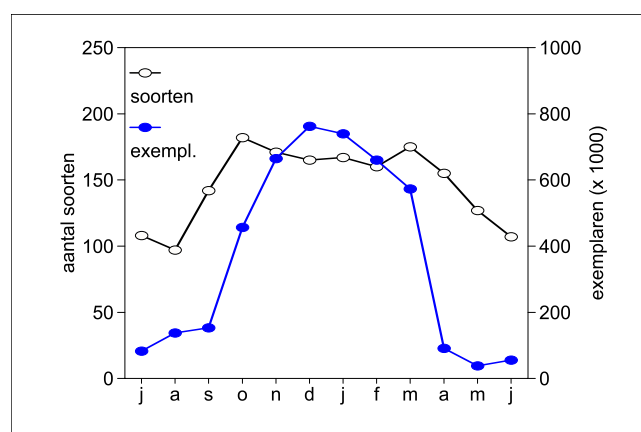

Figuur 1. Aantal getelde gebieden per maand in het seizoen 2004/05 (juli tot en met juni).

In totaal zagen de circa 350 tellers ruim 4,5 miljoen vogels verdeeld over 249 soorten. De meeste soorten werden gezien tijdens de eerste en laatste telling van het 'winterhalfjaar' (182 in oktober en 175 in maart, figuur 2), twee maanden waarin relatief veel soorten doortrekken en waarin bovendien de telinspanning hoog is (i.t.t. tot bijvoorbeeld april en september). De meeste exemplaren zijn juist midden in de winter aanwezig (max. 762.000 in december).

Zeldzame soorten

Tussen de 249 soorten zitten zoveel bijzondere soorten dat het natuurlijk niet mogelijk is ze hier allemaal te noemen maar het zeker de moeite waard er een aantal uit te halen. Er waren 61 soorten die maximaal vijf maal gemeld zijn waarvan er 23 slechts één maal werden gezien. Tussen deze zeldzame soorten vallen o.a. op een Kuifaalscholver (Westplaat in januari), vier solitaire Taigarietganzen, vier Ross' Ganzen, een Witbuikrotgans (Westplaat in februari), drie Roodhalsganzen, een Witooggeend (Volkerak in april), 4 IJseenden (Brouwersdam in december), een Zwarte Wouw (Aalkeet-Buitenpolder in oktober), vier Rode Wouwen, een Grauwe Kiekendief (Haringvliet in april), vijf Ruigpootbuizerden, 50 Kraanvogels (49 bij 't Weegje, Waddinxveen en 1 in Lentevreugd, Katwijk, beide in maart), 22 IJslandse Grutto's (maart), een Kleine Jager (Berkheide in januari), twee Grote Burgemeesters (Spui in oktober en Binnenwatering Katwijk in februari), zes Kerkuilen (waarvan 3 in de Akerdijkse Plaszen), een Draaihals (Zuidplaspolder, Moordrecht in oktober), twee solitaire Pestvogels (Quackjeswater en Berkheide, beide in november), een Cetti's Zanger (Oostvoornse Meer in oktober) en een Bladkoning (Loetbos, Lekkerkerk in oktober).

Figuur 2. Aantal soorten en exemplaren per maand in het seizoen 2004/05.

Algemene soorten

De Smient is de talrijkste vogel in de provincie (tabel 1). Hierbij moet wel worden aangetekend dat er vooral water- vogelgebieden geteld worden en dat bovendien niet in ieder gebied alle soorten geteld worden. Zo worden Spreeuwen in 'slechts' 51% van alle gebieden geteld, de vijfde plaats van deze soort geeft dus een forse onderschatting van het werkelijk aanwezige aantal vogels. In de top-tien staan verder Meerkoet, Kokmeeuw, Kievit, Kuifeend en Kolgans met een seizoenssom van 180.000-260.000. De tien algemeenste soorten zijn samen goed voor maar liefst 75% van de 4,5 miljoen vogels die er in het seizoen geteld werden.

Tijdens de eerste telling van het seizoen in juli was de Wilde Eend de meest algemene soort in de provincie (13.000, waarvan 10% op de Krammerse Slikken-oost) en twee maanden later stond de soort weer op nummer één (18.000 met o.a. 1300 in de Scheelhoek). In augustus was de Kokmeeuw koploper (39.000 met 7100 in het noordelijk deel van de Dordtse Kil). Van oktober tot en met maart was de Smient steeds

veruit de talrijkste soort. De grootste concentratie van het seizoen werd gemeld op Broekvelden, Reeuwijk (36.000 in maart). Het aantal Smienten is van december tot en met maart steeds ongeveer twee maal zo hoog als het aantal Brandganzen, de nummer twee in 2004/05 (figuur 3, let op de verschillende y-assen). Na de maart-telling trokken de Smienten veel sneller weg dan de Brandganzen. In april 2005 werden er nog 22.000 Brandganzen geteld (tegen 553 Smienten) waarmee het op dat moment de meest talrijke soort was met bijv. 7200 exemplaren op de Korendijkse Slikken. Ook in de zomerperiode worden nog duizenden Brandganzen geteld (minimum 4000 in mei). De laatste twee maanden van het seizoen is de Grauwe Gans de talrijkste soort met resp. 11.000 en 19.000 exemplaren waarvan de meeste langs het Haringvliet pleisterden.

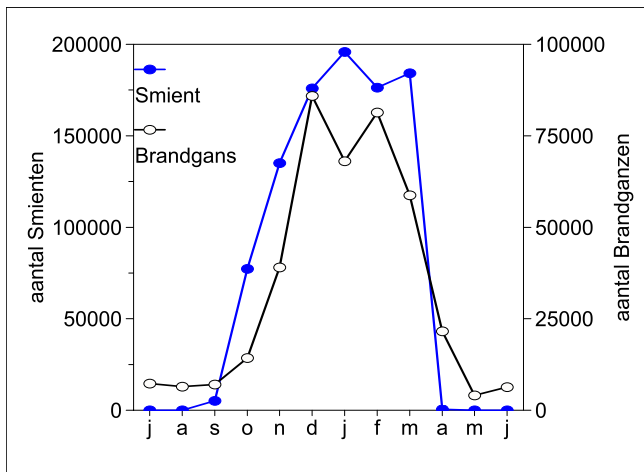
Tabel 2 geeft een overzicht van watervogels die vrijwel overal wel gezien worden. In het seizoen 2004/05 was de Wilde Eend de meest verspreid voorkomende soort. Op ruim 78% van alle telformulieren werd er minimaal één gemeld.

Tabel 1. Top vijf van meest talrijke soorten in 2004/05, met het totaal aantal exemplaren en het maximum aantal exemplaren (met bijbehorende maand).

soort	totaal '04/05	maximum	maand
Smient	951.000	196.000	jan
Brandgans	400.000	86.000	dec
Wilde Eend	313.000	52.000	jan
Grauwe Gans	307.000	64.000	dec
Spreeuw	271.000	62.000	nov

Tabel 2. Top vijf van meest verspreid voorkomende soorten in het seizoen 2004/05 (percentage geeft het aandeel telgebieden waarop de soort gezien is).

soort	%
Wilde Eend	78,4
Meerkoet	71,4
Kokmeeuw	63,4
Aalscholver	61,7
Blauwe Reiger	53,3

Figuur 3. Seizoenspatroon van Smient en Brandganzen in het seizoen 2004/05.

Kleine en Grote Zilverreigers

In 2004/05 werden zes soorten reigers gezien waarvan de Blauwe Reiger met 13.000 exemplaren natuurlijk de talrijkste en de Koereiger de zeldzaamste was (1 in Polder Hoek, Lekkerkerk in oktober en 1 nabij Molenaarsgraaf in december). Er werden 50 Roerdompen (max. 8 in de Akerdijkse Plassen in november) en in totaal 30 Purperreigers genoteerd (max. 10 in De Boezem, Ameide in juli).

Figuur 4 geeft het seizoenspatroon voor Kleine Zilverreiger (in totaal 144 vogels) en de Grote Zilverreiger (in totaal 519 ex.). In het seizoen 2004/05 werd in 45 telgebieden minimaal één Kleine Zilverreiger gezien waarbij de meeste vogels in het in de noordelijke Delta pleisterden. De grootste concentraties werden gezien in oktober langs de Grevelingen op de Slikken van Flakkee (21 ex.) en bij Markenje (11). Deze twee concentraties zorgen ervoor dat oktober de topmaand voor de soort was (38 ex.).

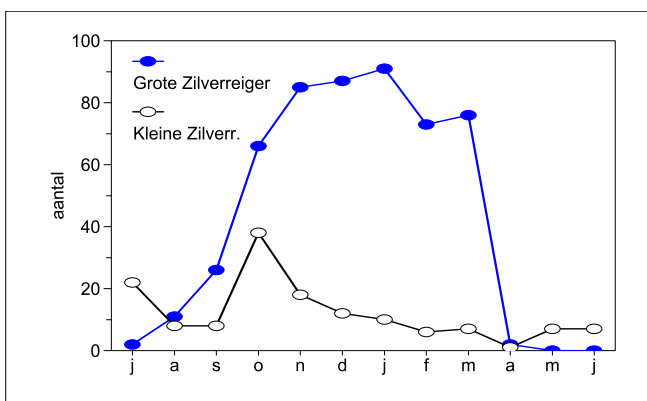
De Grote Zilverreiger is veel meer een wintervogel in de provincie met de meeste vogels van oktober tot en met maart (max. 91 in januari). De hoogste aantallen vallen dus samen met de maanden dat er het meeste geteld wordt maar ook bij een gelijke telinspanning zouden de aantallen in het winterhalfjaar veel hoger zijn zoals blijkt uit o.a. frequente tellingen op slaappleaatsen (J. van Dort e.a.) en losse waarnemingen van de soort in Zuid-Holland (Bijzondere Soorten Project-niet broedvogels, SOVON). In het seizoen 2004/05 werd in maar liefst 98 van de 553 telgebieden minimaal één Grote Zilverreiger gezien. De vier telgebieden met de hoogste

aantallen liggen alle in de Krimpenerwaard nabij één van de grootste slaappleaatsen van ons land: Polder Hoek oost, Lekkerkerk (max. 14 in februari), Polder Hoek west, Lekkerkerk (13 in oktober), Berkenwoude (9 in februari) en Slingerkade (9 in februari). Het beste gebied buiten de Krimpenerwaard was Polder Achttienhoven, Nieuwkoop (8 vogels in maart).

Tellers gezocht!

Er wordt erg veel geteld in Zuid-Holland, maar het kan nog wel wat beter. Verspreid over de gehele provincie liggen nog telgebieden die niet maandelijks geteld worden en waarvoor we tellers zoeken. Figuur 5 geeft een overzicht van vacante telgebieden in een monitoringgebied of een ganzen- en zwanenpleisterplaats. Vacante gebieden liggen in de omgeving van Driebruggen (2 telgebieden) en Reeuwijk (10), bij Zoeterwoude / Zoetermeer / Delft / Leidschendam (26), ten zuiden van Berkel en Rodenrijs (1), ten zuiden van Delft (2), ten westen van Maasland (1), in de Alblasserwaard (7), bij Melissant (4) en in de Hoekse Waard (17). Vooral voor deze telgebieden zijn we op zoek naar tellers die van september tot en met maart (soms april) het gebied éénmaal per maand willen tellen! Overigens liggen ook elders in de provincie een flink aantal telgebieden waarvoor we geen vaste teller hebben (oktober tot en met maart). Heb je interesse neem dan eens contact op met Arjan Boele op het SOVON kantoor (zie achterzijde van deze nieuwsbrief).

Arjan Boele

Figuur 4. Seizoenspatroon van Grote Zilverreiger en Kleine Zilverreiger in het seizoen 2004/05.

Figuur 5. Overzicht van telgebieden in de provincie met in grijs aangegeven de gebieden in een monitoringgebied of een ganzen- en zwanenpleisterplaats waarvoor tellers worden gezocht. Ook elders in de provincie worden overigens nog tellers gezocht!

BMP-wensen op een rij

Met het BMP (Broedvogel Monitoring Project) wordt al twintig jaar lang de aantalsontwikkeling van de meeste algemene en schaarse soorten in ons land gevolgd. Wie kent niet de grafieken met positieve trends van de Merel of Grasmus of juist de alarmerende en negatieve van de Veldleeuwerik of Huismus. Die resultaten zijn per definitie alleen mogelijk door gezamenlijke en langdurige inzet van veel vrijwilligers.

Als is het enthousiasme en medewerking nog zo groot, in bepaalde streken van het land, in sommige landschapstypen en bijvoorbeeld in bepaalde Vogelrichtlijngebieden kunnen we altijd nog versterking gebruiken.

Aanpak inventarisatie in Vogelrichtlijngebieden

Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen voor bepaalde broedvogelsoorten, merendeels zeldzame soorten en kolonievogels, maar er zitten ook negen BMP-soorten tussen: Dodaars, Wespendif, Watersnip, Zwarte Specht, Boomleeuwerik, Blauwborst, Roodborsttapuit, Snor en Rietzanger.

In de meeste Vogelrichtlijngebieden worden de relevante broedvogelsoorten geïnventariseerd, maar in sommige gebieden niet de BMP-soorten. BMP-inventarisaties richten zich niet op één of enkele soorten maar op een grotere vaste set aan soorten, meer dan de genoemde negen soorten dus. Bij BMP-inventarisatie kan gekozen worden voor inventarisatie van Alle soorten of voor Bijzondere soorten (BMP B). De negen Vogelrichtlijnsoorten vallen onder beide typen. Ons advies is om in Vogelrichtlijngebieden voor BMP B te kiezen. Dan hoeven algemene soorten niet geïnventariseerd te worden en kan gekozen worden voor een wat groter gebied. Met het BMP hoeft niet het gehele Vogelrichtlijngebied dekkend te worden geïnventariseerd, het gaat om representatieve delen ervan.

Tellers wordt gevraagd om in het bijzonder in de genoemde Vogelrichtlijngebieden met BMP van start te gaan. In overleg met de coördinator en natuurlijk met de lokale beheerder of eigenaar worden de ligging en grootte van het proefvlak bepaald. Zijn tellers al actief met zeldzame broedvogels of kolonievogels dan adviseren wij om daarmee door te gaan, maar om over te stappen op BMP B in hetzelfde gebied. Inventarisatie van zeldzame soorten en kolonievogels loopt gewoon door en de soorten van BMP B komen er dan bij. Het is natuurlijk meer werk, maar veelal worden toch al veel velduren gemaakt en wordt het gebied toch al volledig belopen. Alle gegevens kunnen dan verwerkt worden op één formulier BMP B. SOVON draagt dan zorg voor overheveling naar de projecten kolonievogels en zeldzame broedvogels. Waar de keuze ook op valt, het is belangrijk hetzelfde gebied en dezelfde soorten te inventariseren en liefst jaarlijks.

Wensenlijst

Behalve in Vogelrichtlijngebieden zijn er ook elders nog wensen met het oog op landelijke monitoring. Op veel plaatsen in de provincie vindt BMP-monitoring van broedvogels plaats. In vergelijking met enkele jaren geleden zijn al heel wat BMP-wensen in vervulling gegaan, terwijl de BMP-ers die al langer inventariseren daar dapper mee door zijn gegaan! In enkele gebieden loopt monitoring van BMP-soorten nog niet helemaal gesmeerd. In tabel 1 is aangegeven in welk Vogelrichtlijngebied of in welke streek behoefte is aan nieuwe plots.

Aanmelding

Inventariseren in Vogelrichtlijngebieden zal geen straf zijn, want altijd gaat het om vogelrijke terreinen. Maar ook elders zijn vaak leuke gebieden voorhanden. Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden bij SOVON. Ga er bij voorbaat niet van uit dat anderen zich wel zullen aanmelden. Na ontvangst van uw aanmelding nemen we contact met u op en ontvangt u de BMP-handleiding en de nodige formulieren en aanwijzingen. Voor informatie kunt u terecht bij de BMP-coördinator via arend.vandijk@sovon.nl

Arend van Dijk

Het BMP is een onderdeel van het Netwerk Ecologische Monitoring. Het wordt uitgevoerd in samenwerking met het CBS en wordt financieel mogelijk gemaakt door LNV-DK.

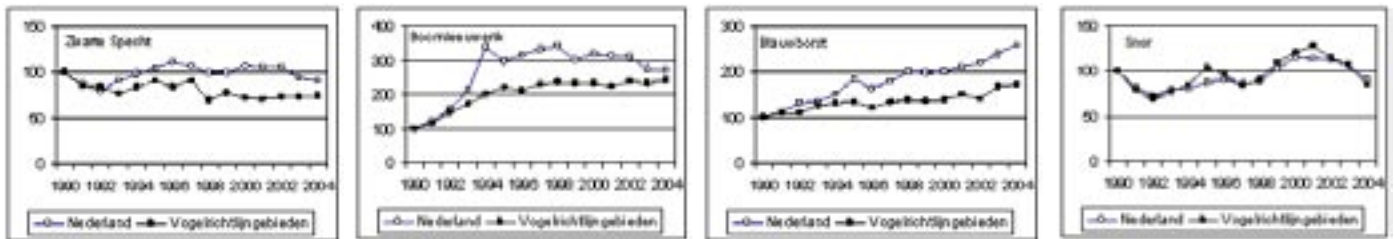
Tabel 1. Behoeft aan nieuwe BMP-proefvlakken in Vogelrichtlijngebieden en elders in de provincie, met het minimaal benodigde aantal proefvlakken.

Haringvliet in moeras	1
Stad of dorp	2

Figuur 2. De aantalsontwikkeling van dezelfde soort in Nederland vergeleken met de ontwikkeling binnen alle Vogelrichtlijngebieden samen. Bijna alle soorten hebben een vrijwel overeenkomstige trend, zoals bij de Snor. De Boomleeuwerik en Zwarte Specht deden het aanvankelijk buiten Vogelrichtlijngebieden wat beter, maar in recente jaren is er weinig verschil meer. De Blauwborst neemt buiten Vogelrichtlijngebieden sterker toe. Dit kan vooral worden toegeschreven de uitbreiding op veel plekken in ons land.

Broedvogels online: BMP + LSB

Kent u de geneugten van het met de computer invoeren van uw telgegevens al? Ervaringen en deelname in het afgelopen jaar met watervogeltellingen en BMP-inventarisaties waren zo positief en boven verwachting, dat zeer spoedig ook van andere broedvogelprojecten telgegevens online ingevoerd kunnen gaan worden. Dat geldt bijvoorbeeld voor tellingen van kolonies en zeldzame broedvogels. Ook BMP-ers die in 2005 nog niet de stap naar online gezet hebben, willen we het toch maar eens te proberen. Bij de eerste keer inloggen en invoeren is het even wennen, maar na het invullen van enkele bezoekdatums, vogelsoorten of aantallen loopt het gewoonlijk als een trein.

Voordelen

Het online doorgeven van gegevens kost iets meer tijd, maar je bent dan ook direct klaar en een formulier in een envelop opsturen hoeft niet meer. Bovendien, tijdens het invullen wordt meteen een controle uitgevoerd en hoeven achteraf geen gegevens meer gecontroleerd te worden. Online invoeren kan zowel u als ons invulwerk en fouten besparen! Daarnaast biedt het een aantal extra en handige mogelijkheden. Eigen gegevens van meerdere jaren kunnen bijvoorbeeld geraadpleegd en weergegeven worden in spreadsheet (kruistabel in Excel) of diagrammen. Die kunt u ook printen of downloaden. Verder zijn SOVON en de (districts)coördinatoren direct op de hoogte van uw gegevens.

- Tellers die de stap naar computerinvoer (nog) niet zetten kunnen zoals altijd het papieren telformulier insturen.

LSB-online

Thans wordt hard gewerkt om ook online-invoer van kolonievogeltellingen en inventarisaties van zeldzame broedvogelsoorten mogelijk te maken. We zijn benieuwd hoeveel tellers de stap zullen maken! In grote lijnen is duidelijk hoe de invoer er uit gaat zien, maar in de komende maanden zullen LSB-tellers hiervan precies op de hoogte worden gesteld. Invullen van kolonievogelaantallen lijkt sterk op wat u gewend bent met het Persoonlijk

Kolonievogelformulier en het formulier Zeldzame Soorten. Dat formulier ziet u nu online op het scherm en met de computer kunt u het aantal invullen achter de betreffende kolonie en klaar is kees. Nieuwe kolonies kunnen ook worden aangemeld, waarbij het op termijn zelfs mogelijk is de exacte plaats op een gedetailleerde kaart van Nederland aan te geven. Geen gezocht meer naar nummers van atlasblokken, km-hokken etc. Invoer van zeldzame broedvogels kent net als op het Z-telformulier twee opties, een telling van een telgebied en doorgeven van een losse melding. Invullen van een telgebied lijkt sterk op de werkwijze bij het BMP (aantal paren per soort per gebied zie verder) en die van losse meldingen op kolonievogels, dus met gebruik van de kaart van Nederland. Bij LSB-online wordt ook direct bij invoer een controle uitgevoerd. Vervolgens wordt het ingevulde natuurlijk nog door de Districtscoördinator bekeken en wordt zo nodig contact met u opgenomen.

Hoe werkt het?

De eerste online-stappen die u met de computer moet zetten zijn bij broed-, water- en wintervogels vrijwel hetzelfde.

- U moet internetverbinding hebben (liefst ADSL of kabel).
- Ga naar **www.SOVON.nl**.
- Klik op openingspagina (rechts boven) op 'waarnemingen invoeren' en u komt op Login-pagina.
- Vul uw **waarnemerscode** (voorgedrukt op telformulier, bijv XSVN00) en **wachtwoord** in. Dit is dezelfde code en hetzelfde wachtwoord als u gebruikt bij Watervogels of BMP.
- Heeft u geen waarnemerscode of wachtwoord (of vergeten) volg dan instructies op het scherm.
- Klik vervolgens login aan en u belandt in:
- **Welkom bij online invoer van SOVON.**
- Vervolgens kunt u bovenaan uw keuze aanklikken (bijv. BMP, Kolonievogels of Zeldzame Broedvogels).
- Door **Tellingen** aan te klikken krijgt u de op uw waarnemingscode geregistreerde kolonie, telgebied of proefvlak in beeld.

- In volgende stappen kunt u uw inventarisatiegegevens invoeren.
- Na alles te hebben ingevuld wordt u bij **verzending** om bevestiging van het ingevulde gevraagd. Als alles akkoord is kunt u definitief verzenden.
- We raden u aan een kopie met ingevulde aantallen achter te houden (print, geschreven op formulier of op de soortkaarten).

Voorbeeld BMP-online

Om u enig inzicht te geven in de werkwijze volgen hieronder een voorbeeld van BMP-invoer.

- Na aanklikken van **BMP** (bovenaan) en vervolgens **Tellingen** krijgt u het op uw waarnemerscode geregistreerde proefvlak in beeld. Per jaar aangegeven:
- **Een getal** Dit is het aantal vastgestelde soorten (gebied is geïnventariseerd)
- **Een kruisje** Geen gegevens bij SOVON bekend of nog niet verwerkt

Plotnr	type	hoofdteller	plotnaam	2003	2004	2005
112	A	XSVN00, SOVON	Waterland	67	64	66
113	A	XSVN00, SOVON	Wandelbos	x	53	x

- In dit overzicht kunt naar eerdere (of latere) jaren gaan.
- Door op het **getal** onder een jaartal te klikken ontvouwt zich het ingevulde formulier.
- Door op een **kruisje** te klikken wordt een blanco formulier geopend.
- Het blanco formulier invullen met gegevens over de teller en het proefvlak (vaak als 'voorgedrukt'), bezoekdata en -tijden, vogelaantallen en waarnemingen van zoogdieren

BMP-ers let op!

- Tellers met een BMP-proefvlaknummer kunnen aan de slag.
- Nieuwe BMP-tellers kunnen in het eerste jaar niet online invoeren. Zij sturen alles op papier in. Zoals gebruikelijk bij nieuwe BMP-ers worden de ingestuurde telgegevens, inclusief kaarten met de interpretatie erop, door de coördinator doorgenomen. Conclusies hieruit worden aan de teller voorgelegd en in overleg worden definitieve aantallen bepaald. Op dat moment krijgt het gebied een proefvlaknummer en kan in volgende jaren online worden ingevoerd.

Iedere broed-vogelaar aan de slag, online uiteraard!

We hopen dat de geautomatiseerde invoer zonder grote problemen zal verlopen en dat de invoer en andere gebruiksmogelijkheden bij u in de smaak zullen vallen. We hebben getracht de invoer gebruiksvriendelijk te houden. Mocht u op onduidelijkheden stuiten of vragen hebben, lees dan eerst de toelichtingen op diverse plaatsen op de invoerpagina. Komt u er echt niet uit, mail dan naar joost.vanbruggen@SOVON.nl. We horen ook graag uw suggesties.

Veel plezier met de verwerking via internet. We zijn zeer benieuwd naar de respons.

*Arend van Dijk,
Michiel van der Weide
Joost van Bruggen
Dirk Zoetebier*

BMP-online

BMP id		Watervogeltellingen		BMP		Persoonlijke gegevens		Wolleggen	
				Tellingen		Telgebieden delen		Wolleg	
BMP									
id/plotnr	type	hoofdteller	plotnaam	2003	2004	2005	2006	2007	2008
112	A	ADV022, A.J. van Oen	Waterland	78	69	67	62		
113	A	ADV022, A.J. van Oen	Wandelbos	58	49	58	46		
114	A	ADV022, A.J. van Oen	Wandelbos	65	61	67	60		
115	A	ADV022, A.J. van Oen	Wandelbos	41	37	46	37		
116	A	ADV022, A.J. van Oen	Wandelbos	51	53	47	52		
117	A	ADV022, A.J. van Oen	Wandelbos	42	46	45	47		
118	A	ADV022, A.J. van Oen	Wandelbos	41	42	42	39		

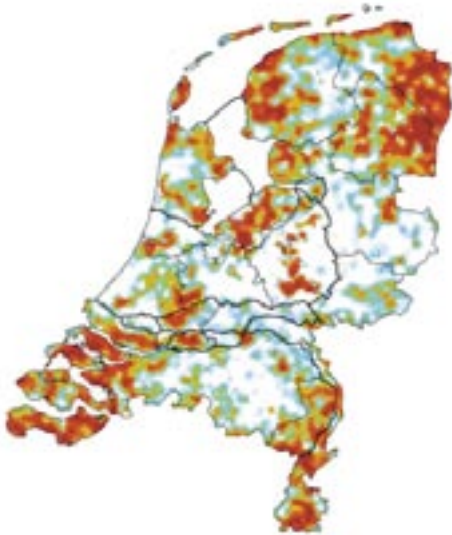

Jaar van de Veldleeuwerik 2006: tel mee

Zoals de trouwe teller inmiddels wel weet, verdient in de ogen van SOVON ieder jaar een vogelsoort extra aandacht. In 2002 was dat de IJsvogel, in 2003 de Roerdomp, in 2004 de Halsbandparkiet en in 2005 de Tapuit. Dit jaar is het, in samenwerking met Vogelbescherming Nederland, de beurt aan de Veldleeuwerik. Deze ooit zo algemene broedvogel staat thans in donkerrood felrood op de Rode Lijst en loopt een gereede kans uit grote delen van het land te verdwijnen.

Waar zitten Veldleeuweriken precies in het broedseizoen? De landelijke verspreiding en het aantalsverloop van de Veldleeuwerik zijn in het algemeen goed bekend (figuur 1). In 2006 willen we daarom nauwkeuriger informatie verzamelen over het terreingebruik. Zitten ze in graslanden met of zonder grazend vee, in akkers met granen of juist aardappelen en hoe zit dat op heidevelden en in duinvalleien? Wellicht kunnen we zo een vinger krijgen achter de oorzaken van de enorme afname, zodat gerichte maatregelen kunnen worden genomen. Op verschillende wijze zal aandacht worden gevraagd voor de Veldleeuwerik, van laagdrempelig tot projecten voor de doorgewinterde vogelaar. Verder loopt er speciaal onderzoek naar de broedbiologie en nestplaatskeuze. Bovendien beraden we ons op de mogelijkheid van specifieke wintertellingen. In eerdere 'Jaar van'-projecten is extra habitatinformatie opgevraagd uit telgebieden van het Broedvogel Monitoring Project (BMP). Ook nu weer willen we de BMP'ers

Figuur 1. Verspreiding van Veldleeuwerik (relatieve dichtheid) in 1998-2000 volgens de Atlas van de Nederlandse broedvogels. In rood (donker) gekleurde gebieden is (was?) de Veldleeuwerik vrij talrijk, in oranje, groene en blauwe (grijze) kwam hij minder talrijk voor en in de lichte gebieden ontbrak hij vrijwel.

benaderen voor gedetailleerde informatie over type begroeiing, land- en vruchtgebruik van plekken waar Veldleeuweriken zijn vastgesteld. Daarnaast willen we tellers vragen om op pad te gaan om ook informatie te verzamelen uit de 'witte vlekken' in het land, die niet of onvoldoende met het BMP worden afgedekt, zoals in sommige akkergebieden, waar nog aardig wat leeuweriken kunnen zitten. De werkwijze zal simpel zijn. We vragen om in bepaalde aangewezen kilometerhokken tweemaal een telling uit te voeren in de loop van het broedseizoen. Van elke Veldleeuwerik willen we weten in welk type begroeiing, land- of vruchtgebruik hij zat. Instructies zijn op papier gezet en reeds aan veel tellers toegestuurd. Op verzoek kunnen we u ook informatie en deelnameformulieren toesturen. Tevens kunt u vanaf eind maart deze informatie vinden op onze website.

Naast deze telprojecten voor meer ervaren tellers kunnen ook 'losse' waarnemingen van zingende Veldleeuweriken worden doorgegeven. Dit kan uitsluitend via de website. Op eenvoudige wijze kan een locatie worden ingevoerd, met informatie over begroeiing en grondgebruik van de waarnemingsplek.

Interesse in deelname aan het onderdeel 'witte vlekken'?

Vraag informatie en deelnameformulier aan; geef aan in welke omgeving u wilt tellen.

Op de website vindt u meer informatie over het Jaar van de Veldleeuwerik.

Meer weten of iets vragen? Kijk op www.sovon.nl of neem contact op met joost.vanbruggen@sovon.nl, tel. 024-6848141.

Arend van Dijk

Op de Rode Lijst:

De Veldleeuwerik kende een glorieus tijd die tot in de jaren zeventig voortduurde, toen het één van de meest verspreide broedvogels van ons land was, en na de Merel en Huismus ook de talrijkste. Wie had kunnen denken dat amper 25 jaar later deze soort op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare vogelsoorten zou belanden? Met een afname van meer dan 90% binnen deze periode was opname op de lijst hoog nodig. Intensivering van de landbouw en verruiging van duinvegetaties en heidevelden zijn belangrijke oorzaken van de dramatische achteruitgang.

Foto: Harvey van Diek

1001-soortendag, dieren en planten spotten bij 30 bezoekerscentra

Op **zaterdag 27 mei** zal er in zeker 30 bezoekerscentra in heel Nederland de 1001-soortendag worden gehouden. Op die dag zullen rond die bezoekerscentra mensen het veld in trekken om zoveel mogelijk planten en dieren op naam te brengen. Niet als een wedstrijd, maar als manier om de mensen duidelijk te maken hoeveel verschillende dier en plantensoorten er in hun directe omgeving voorkomen. Het is een facet van de biodiversiteit waar de mensen op deze manier mee in aanraking komen.

Ook onderstaande bezoekerscentra in onze provincie zijn deze dag actief en kunnen hulp van vogelaars, vlinderaars en andere natuurtellers erg goed gebruiken. Heeft u zin om mee te helpen, geef dat dan door aan het bezoekerscentrum bij u in de buurt.

NBC Klein Profijt
Streekcentrum Alblasterwaard
BC Biesbosch
BC Het Reigersbos

Oud Beyerland
Papendrecht
Drimmelen
Leiden

Carolyn Vermanen

Andere soortgroepen tellen ook mee!

Diverse collega-organisaties van SOVON, zoals de Vlinderstichting, VZZ, FLORON en RAVON organiseren meer dan 35 cursussen in heel Nederland. Er zijn aparte cursussen over zoogdieren, libellen, amfibieën, vissen, en nog veel meer. Het gaat hierbij zowel om herkenning als om de manier waarop je het best naar deze soorten op zoek kunt gaan en hoe je die gegevens door kunt geven zodat ze opgenomen kunnen worden in landelijke databanken. In iedere provincie is wel wat te doen, kijk voor het cursusoverzicht op www.telme.nl

VOFF-velddagen

Echt een prima gelegenheid om eens kennis te maken met een andere soortgroep vormen de VOFF-velddagen. Tijdens de velddagen zal in de vorm van excursies, met veel uitleg door ervaren vrijwilligers, aandacht worden besteed aan

soortenkennis, wijze van veldonderzoek en vooral ook de lol van het veldonderzoek! Voor meer info over deelname en welke soortspecialisten aanwezig zijn: www.telme.nl

Data en locaties:

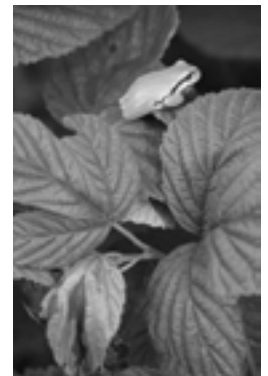
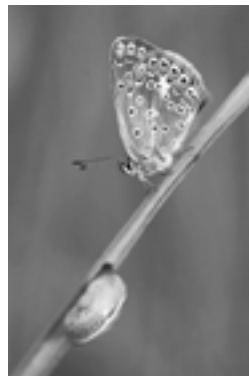
Zondagmiddag 07-05-2006 Delft

Zondagmiddag 18-06-2006 Rheden

Zondagmiddag 17-09-2006 Harderberg

Zondagmiddag 01-10-2006 Castricum

Carolyn Vermanen

Foto's: Peter Eekelder

Adressen

Ledenraadsleden SOVON

A. van der Heiden
Dorpstraat 7, 3209 AD Hekelingen

G.Ouweneel
Lijster 17, 3299 BT Maasdam

H.F. Leuvenink
Min.BGerbranddijkstraat 18
2631 AP Nootdorp

M. Wesselink
Magd. Moonstraat35
2313 ZC Leiden

P. Milders
L.de Colingyalaan 115
3062 HD Rotterdam

P. Elfferich
Aagje Dekenstraat 23
2642 BG Pynacker

Districtscoördinatoren SOVON

Broedvogeltellingen (LSB)
District Zuid-Holland-zuid (D19)
Ton Elzerman & A. den Boer
p/a Benedenryweg 325
2983 GE Ridderkerk
tel: 0180-417154
Lsb.Zuidhollandzuid@sovon.nl

District Zuid-Holland-noord (D9)
R.Terlouw & D. Buisman
Boezemsingel 58
2831 XS Gouderak
tel: 0182-374346
Lsb.Zuidhollandnoord@sovon.nl

Watervogeltellingen
alle tellingen: Arjan Boele
p/a SOVON
Arjan.Boele@sovon.nl

BSP-nb
District Zuid-Holland-zuid (D19)
S. Elzerman
p/a Sovon

District Zuid-Holland-noord (D9)
B. Gaxiola
p/a Sovon

Oproepen

- wintervogels, tellers gezocht, pag. 8
- BMP-tellers gezocht, pag. 11
- Jaar van de Veldleeuwerik 2006, tel mee!. pag. 14

Agenda

- 15 april monitoringgebieden, telling Brand- en Rotgans
- 6 mei telling Rotgans
- 13 mei selectie van monitoringgebieden
- 17 juni selectie van monitoringgebieden

SOVON Vogelonderzoek Nederland
Rijksstraatweg 178
6573 DG Beek-Ubbergen
(024) 6848111
(024) 6848122 Fax
E-mail: info@SOVON.nl
Site: www.sovon.nl